

Van Dale Pocketwoordenboek [Nederlands voor vmbo](#)

van Dale

Dit woordenboek kwam tot stand in samenwerking met de vakvereniging van talendocenten door middel van adviezen van de sectie Nederlands binnen de *Vereniging van Leraren in Levende Talen*.

LEVENDE Talen

Van Dale Pocketwoordenboeken

Nederlands

Nederlands voor de basisschool
Nederlands als tweede taal (NT2)
Nederlands voor vmbo

Engels-Nederlands
Nederlands-Engels

Frans-Nederlands
Nederlands-Frans

Duits-Nederlands
Nederlands-Duits

Spaans-Nederlands
Nederlands-Spaans

Italiaans-Nederlands
Nederlands-Italiaans

Engels-Nederlands voor vmbo
Nederlands-Engels voor vmbo

Wist je dat Van Dale van alles heeft op taalgebied?

- **Van Dale-woordenboeken** voor elke gebruikssituatie: online, mobiel, als software en als boek
- **Van Dale Grammatica's** voor een glashelder overzicht op elk taalniveau (ERK)
- **Van Dale Taaltrainingen** voor taaltrainingen op diverse locaties
- Het professionele **vertaalbureau Van Dale Vertalingen** voor de beste vertalingen.

En nog meer ... Kijk op: www.vandale.nl of www.vandale.be

Van Dale Pocketwoordenboek

Nederlands voor vmbo

Eerste editie

van Dale

Utrecht – Antwerpen

Omslagontwerp

LIFT marketing communicatie bv

Basisontwerp binnenwerk

Studio Bassa, Culemborg

Illustraties

Roger Klaassen, Culemborg

Kaderteksten

Wim Daniëls, Eindhoven

Zetwerk

Holland Graphics, Amsterdam

Druk- en bindwerk

Clausen & Bosse, Leck, Duitsland

De informatie in dit woordenboek is verzameld en bewerkt onder hoofdredactie van drs. Marja Verburg en drs. Ruud Stumpel.

Met dank aan alle docenten en andere experts die hebben meegedacht over inhoud en vorm van dit woordenboek. Met name Fonnie Haverkort-Smit (Sg. Huizermaat te Huizen; bestuurslid vmbo van de sectie Nederlands van de Vereniging van Leraren in Levende Talen – vLLT), Vera Smit (CSG Het Noordik te Almelo; lid stuurgroep van het project Taalcompetenties van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum) en Tjitske Westra (Jhr. mr. De Savornin Lohman te Hilversum; bestuurslid vmbo van de sectie Nederlands van de vLLT) hebben waardevolle informatie geleverd.

© 2013 Van Dale Uitgevers

Originele titel: Van Dale Woordenboek
Nederlands voor vmbo en mbo

De merknaam *Van Dale* is voor alle publicaties van Van Dale Uitgevers als merknaam beschermd.

Voor eventuele overname van gedeelten uit deze publicatie is schriftelijke toestemming van de uitgever noodzakelijk.

De uitgever kan geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade, die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit woordenboek bevat enkele trefwoorden die als handelsnaam of merknaam worden gebruikt of van een dergelijke naam zijn afgeleid. Zulke woorden zijn te herkennen aan de aanduiding ^{MERK}. Uit opname van deze woorden kan niet worden afgeleid dat afstand wordt gedaan van bepaalde (eigendoms)rechten, dan wel dat Van Dale zulke rechten miskent. Meer informatie vindt u op www.vandale.nl/merknamen.

Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands voor vmbo

eerste editie
eerste oplage, 2013

ISBN 978 94 6077 144 6
NUR 627, 111

Van Dale Uitgevers
Postbus 13288
3507 LG Utrecht

info@vandale.nl
www.vandale.nl/www.vandale.be

Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands voor vmbo

Hét woordenboek in begrijpelijke taal

Begrijpelijke taal

Een woord opzoeken kun je leren, bij elk woordenboek dat je gebruikt. Maar wat er bij het gevonden woord staat, is in veel woordenboeken moeilijk te begrijpen. Dat hebben wij vaak gehoord van docenten uit het vmbo-onderwijs in Nederland en het tso-/bso-onderwijs in Vlaanderen. In dit woordenboek staat het geven van **begrijpelijke** informatie centraal. De definities in dit woordenboek, de betekenisomschrijvingen, zijn kort en eenvoudig. Door de voorbeeldzinnen kun je zien hoe een woord gebruikt wordt. Soms staat er een plaatje bij.

Schooltaalwoorden

In dit woordenboek zijn de 15.000 belangrijkste woorden en uitdrukkingen van het Nederlands opgenomen. Daarbij hebben we vooral gelet op de zogenaamde schooltaalwoorden: dat zijn woorden die vaak voorkomen in je lesmateriaal en examens, zoals *argument*, *conclusie*, *daaromtrent*, *exploiteren* en *zelfreflectie*. Ook bij deze woorden staat duidelijk aangegeven wat ze betekenen.

Teksten over woorden

Je kunt de betekenis van woorden opzoeken, maar je kunt in dit woordenboek ook over sommige woorden een kort verhaal lezen. Om die verhaaltjes staat een kader, zo kun je ze makkelijk vinden.

Wat heb je aan dit woordenboek?

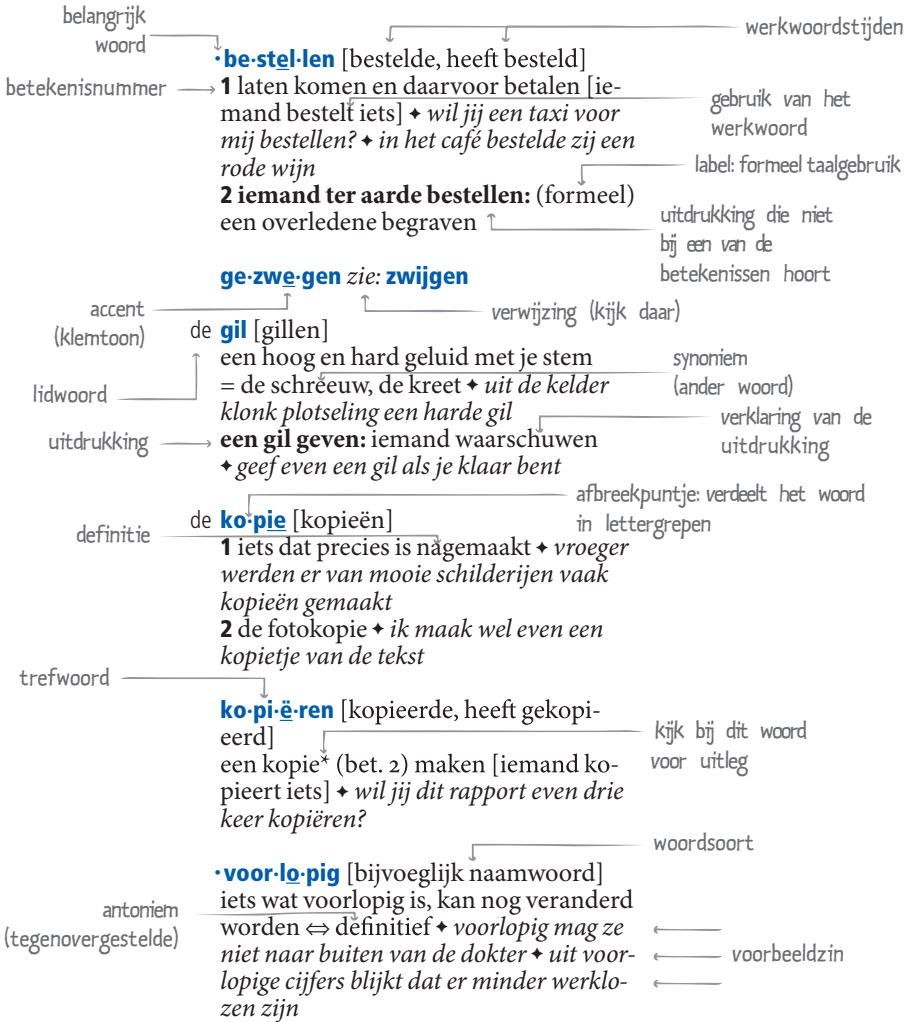
Door dit woordenboek vaak te gebruiken, leer je meer woorden kennen en leer je teksten beter begrijpen. Dat is niet alleen belangrijk voor het vak Nederlands, maar vooral ook voor de zaakvakken en prak-

tijkvakken waar je les in krijgt. Juist bij die vakken kom je woorden tegen die je (nog) niet kent. Teksten met woorden die je niet zo vaak hoort, zul je steeds beter begrijpen. Daardoor haal je betere cijfers, en daardoor nemen je kansen op een betere baan toe. En dat vindt iedereen belangrijk, niet alleen jij, maar ook je docenten en je toekomstige werkgevers.

Ook hopen we dat je dit woordenboek met veel plezier zult gebruiken. We hebben het in elk geval met veel plezier voor je gemaakt! Laat je ons weten wat je ervan vindt?

Utrecht – Antwerpen,
Ferdinand Gildemacher, uitgever

Gebruiksaanwijzing

Wat vind je in dit woordenboek?

15.000 Nederlandse woorden

met daarbij:

- definitie = de betekenis van het woord 'iemand die lang en dun is' is de definitie van **slungel**
- voorbeeldzin 'doordat het warm was, was iedereen een beetje sloom' is de voorbeeldzin bij **sloom**
- lettergrepen – aan de puntjes in het trefwoord zie je hoe het woord verdeeld is in lettergrepen, handig als je moet weten hoe je een woord afbreekt: **fe-li-ci-te-ren**
- synoniemen = woorden die hetzelfde betekenen **ordenen** is **rangschikken**
- antoniemen = woorden die het tegenovergestelde betekenen **zwaar** is niet **licht**
- de belangrijkste uitdrukkingen van het Nederlands **iets in je oren knopen**: iets goed onthouden; deze uitdrukking staat bij **oor**.
- lidwoorden **de** en **het**
- meervouden **data** en **datums** zijn de meervouden van **datum**
- tijden van werkwoorden **zocht**, **heeft gezocht** zijn de verleden tijd en het voltooid deelwoord van **zoeken**
- hoe werkwoorden gebruikt worden 'iemand leurt (met iets)' geeft aan hoe je het werkwoord **leuren** gebruikt
- woordsoort = wat voor soort woord het is **ferm** is een bijvoeglijk naamwoord

- 620 tekeningen die de betekenis van een woord duidelijk maken, blader maar eens door het boek om ze te bekijken

40 woordverhalen

zoals over **teen**. Wist je dat 'teen' vroeger 'tenen' betekende, en dat 'tee' het woord voor 'teen' was, en dat er net zoiets aan de hand is met 'schoen'?

a

de **a** [a's]

1 de eerste letter van het alfabet

2 een toon in de muziek

a-

niet- ♦ *atechnisch*

het **A4'tje** [A4'tjes]

een vel papier van 210 bij 297 millimeter

het **aag-je**

een nieuwsgierig aagje: iemand die erg nieuwsgierig is

aai-en [aaide, heeft geaaid]

met je hand over iemand of iets strijken = strelen [iemand aait iemand of iets]

♦ *de jongen aaide de hond over zijn kop*

de **aal-bes** [aalbessen]

een kleine, rode vrucht

aalbes

de **aam-bei-en** [meervoud]

plekjes bij de anus die pijn doen als je gaat zitten of als je naar de wc gaat

***aan'** [bijwoord]

1 in werking ⇔ uit ♦ *de televisie is de hele avond niet aan geweest*

2 het is aan tussen hen: zij hebben een liefdesrelatie

***aan²** [voorzetsel]

1 dit woord gebruik je om uit te drukken dat iets met iets verbonden wordt

♦ *zij maakt de knoop aan haar jas vast*

2 dit woord gebruik je om uit te drukken voor wie iets is ♦ *meneer de Groot geeft de sleutels aan zijn chauffeur*

3 bezig met ♦ *hij was net aan het telefoneren toen de bel ging*

aan-ba-den zie: **aanbidden**

aan-be-den zie: **aanbidden**

aan-bel-len [belde aan, heeft aangebeeld] op de bel van een huis drukken [iemand belt aan] ♦ *ik heb drie keer aangebeeld,*

maar er deed niemand open

de **aan-be-ta-ling** [aanbetalingen]

een deel van het totale bedrag dat je van tevoren betaalt ♦ *ze deed een aanbetaling van duizend euro voor een nieuwe auto*

aan-be-ve-len [beval aan, heeft aanbevolen]

zeggen dat iets of iemand erg goed of nuttig is = aanraden [iemand beveelt iets of iemand aan] ♦ *ik kan je dit restaurant aanbevelen; het eten is er heerlijk*

de **aan-be-ve-ling** [aanbevelingen]

een verklaring dat je iets goed vindt

♦ *we zijn naar die film geweest op aanbeveling van een kennis*

aan-be-vo-len zie: **aanbevelen**

aan-bid-den [aanbad, heeft aanbeden] als ideaal beschouwen en dat laten merken = adoreren [iemand aanbidt iemand of iets] ♦ *die man aanbidt zijn vrouw*

de **aan-bid-der** [aanbidders] **aan-bid-ster**

[aanbidsters]

iemand die iemand of iets aanbidt*, vooral iemand die een liefdesrelatie wil met iemand = de bewonderaar

***aan-bie-den** [bood aan, heeft aangeboden]

geven [iemand biedt iemand iets aan]

♦ *mag ik je iets te drinken aanbieden?*

de **aan-bie-ding** [aanbiedingen]

een artikel dat goedkoper is dan gewoonlijk ♦ *deze broek kostte maar dertig euro; het was een aanbieding*

de **aan-blik**

de keer dat je naar iets kijkt of iets ziet

♦ *bij de aanblik van al die slachtoffers moest hij huilen*

het **aan-bod**

de dingen die aangeboden worden ♦ *het aanbod van cursussen op een cd-rom wordt steeds groter*

de **aan-bouw** [aanbouwen]

1 een nieuw deel dat gebouwd is tegen een bestaand gebouw aan ♦ *de keuken wordt geplaatst in de nieuwe aanbouw*

2 [geen meervoud] de keer dat iets gebouwd wordt

een gebouw is in aanbouw: een gebouw wordt gebouwd

aan-bran-den [brandde aan, is aangebrand]

te lang op het vuur staan zodat het zwart wordt [het eten brandt aan] ♦ *zij liet het vlees aanbranden*

aan-bre-ken [brak aan]

1 [is aangebroken] beginnen [een moment of een periode breekt aan] ♦ *einde-lijk brak de vakantie aan*

2 [heeft aangebroken] openen en gaan gebruiken [iemand breekt iets aan] ♦ *de fles wijn was al aangebroken*

de **aan-dacht**

de manier waarop je laat merken dat je iemand of iets opmerkt ♦ *de jongste zoon krijgt weinig aandacht van zijn ouders* ♦ *dames en heren, mag ik even uw aandacht?*

aan-dach-tig [bijvoeglijk naamwoord] iets wat je aandachtig doet, doe je met veel aandacht ♦ *de burgemeester luisterde aandachtig naar de bewoners*

het **aan-deel** [aandelen]

1 het deel; de bijdrage ♦ *de nieuwe medewerker had een flink aandeel in de discussie*

2 een bewijs dat je een deel van een bedrijf hebt gekocht ♦ *de aandelen van het bedrijf zijn sterk in prijs gestegen op de beurs*

de **aan-deel-hou-der** [aandeelhouders]

aan-deel-houd-ster [aandeelhoudsters] iemand die een aandeel of aandelen bezit ♦ *de aandeelhouders verwachten dat het bedrijf winst gaat maken*

het **aan-den-ken** [aandenkens]

een voorwerp dat je herinnert aan een plaats of een persoon = het souvenir, de herinnering ♦ *dit horloge is een aandenken aan mijn bezoek aan Hongkong*

zich **aan-die-nen** [diende zich aan, heeft zich aangediend]

beginnen; gaan ontstaan [iets dient zich aan] ♦ *vorige week heeft zich een nieuw probleem aangediend*

aan-doen [deed aan, heeft aangedaan]

1 aantrekken [iemand doet een kledingstuk aan] ♦ *het is koud; doe een warme jas aan*

2 bezorgen = veroorzaken [iemand doet iemand iets aan] ♦ *de man heeft dat gezin veel verdriet aangedaan*

3 kort bezoeken [iemand doet een plaats aan] ♦ *het schip deed de haven van Rotterdam aan*

de **aan-doe-ning** [aandoeningen]

de ziekte ♦ *de vrouw had een ernstige aandoening aan haar hart*

aan-doen-lijk [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat aandoenlijk is, vind je lief en leuk = ontroerend ♦ *de lange man klom uit een aandoenlijk klein autootje*

de **aan-drang**

1 de druk; de kracht waarmee je iets vraagt of zegt ♦ *met enige aandrang kon de eigenaar de vervelende gasten het café uit krijgen*

2 een gevoel dat er iets moet gebeuren ♦ *na de verloren wedstrijd had hij de aandrang om te stoppen met zijn sport*

aan-drin-gen op [drong aan op, heeft aangedrongen op] steeds laten merken dat je iets erg graag wilt [iemand dringt op iets aan (bij iemand)] ♦ *de minister dringt aan op het verhogen van de belastingen*

aan-dui-den [duidde aan, heeft aangeduid]

duidelijk maken; tonen [iemand of iets duidt iets aan] ♦ *de weg naar het bos wordt aangeduid met een bord*

aan-dur-ven [durfde aan, heeft aangedurfd]

durven te doen [iemand durft het aan (om ...)] ♦ *durf jij het aan om langs die grote hond te lopen?*

aan-een [bijwoord]

aan elkaar vast ♦ *ze bond de handen van de dief aan een*

de **aan-een-scha-ke-ling** [aaneenschakelingen]

een serie van zaken, bijv. gebeurtenissen, na elkaar ♦ *de voorstelling was een aaneenschakeling van flauwe grappen en rare liedjes*

aan-gaan [ging aan, is aangegaan]

1 betreffen; belangrijk zijn voor [iets gaat iemand aan] ♦ *het gaat niemand aan hoeveel ik verdien*

2 beginnen [iemand gaat iets aan] ♦ *de ambtenaar wilde een discussie met de burgemeester aangaan*

aan-ge-bo-den zie: **aanbieden**

aan-ge-bo-ren [bijvoeglijk naamwoord] een aangeboren eigenschap heb je sinds je geboren bent ♦ *is jouw angst voor paarden aangeboren?*

aan-ge-bracht zie: **aanbrengen**

aan-ge-bro-ken zie: **aanbreken**

aan-ge-da-an zie: **aandoen**

aan-ge-gre-pen zie: **aangrijpen**

aan-ge-ke-ken zie: **aankijken**

aan-ge-kocht zie: **aankopen**
 de **aan-ge-le-gen-heid** [aangelegenheden]
 de zaak; de kwestie ♦ *trouwen kan een dure aangelegenheid zijn*
aan-ge-naam [bijvoeglijk naamwoord]
 prettig; fijn ♦ *dat Mary op het feest komt, is een aangename verrassing* ♦ *het is geen aangenaam weer om te wandelen*
aan-ge-no-men zie: **aannemen**
aan-ge-pre-zen zie: **aanprijzen**
aan-ge-scho-ten [bijvoeglijk naamwoord]
 een aangeschoten persoon heeft een beetje te veel wijn, bier enz. gedronken
aan-ge-sla-gen [bijvoeglijk naamwoord]
 iemand die aangeslagen is, is verdrietig door een vervelende gebeurtenis ♦ *de minister was erg aangeslagen toen hij over het ongeluk sprak*
aan-ge-slo-ten zie: **aansluiten**
aan-ge-spro-ken zie: **aanspreken**
aan-ge-sto-ken zie: **aansteken**
aan-ge-trof-fen zie: **aantreffen**
aan-ge-trok-ken zie: **aantrekken**
aan-ge-trouwd [bijvoeglijk naamwoord]
 iemand die aangetrouwd is, is door zijn of haar huwelijk een deel van de familie geworden
aan-ge-ven [gaf aan, heeft aangegeven]
1 in de handen geven = aanreiken, overhandigen [iemand geeft iemand iets aan] ♦ *geef me even die pen aan*
2 laten weten [iets of iemand geeft iets aan] ♦ *je moet maar aangeven wanneer het te warm wordt*
3 officieel laten weten = melden [iemand geeft iemand of iets aan] ♦ *als er een kind is geboren, moeten de ouders dat aangeven bij de gemeente*
aan-ge-voch-ten zie: **aanvechten**
aan-ge-we-zen op [bijvoeglijk naamwoord]
 wie op iets aangewezen is, is daarvan afhankelijk ♦ *de slachtoffers zijn aangewezen op hulp uit het buitenland*
aan-ge-wor-ven zie: **aanwerven**
 ***aan-ge-zien**¹ [voegwoord]
 om de reden dat = omdat ♦ *aangezien de minister geen antwoord gaf, stopte de journalist met het gesprek*
aan-ge-zien² zie: **aanzien**
 de **aan-gif-te** [aangiften, aangiftes]

de keer dat je iets aangeeft* (bet. 3)
 ♦ *toen zijn fiets was gestolen, deed hij aangifte bij de politie*
 het **aan-gif-te-bil-jet** [aangiftebiljetten]
 een papier waarop je moet opschrijven hoeveel geld je verdient, voor de belasting
aan-grij-pen [greep aan, heeft aange-grepen]
1 pakken; nemen; gebruiken [iemand grijpt een gelegenheid, een kans aan] ♦ *de student greep de kans om in het buitenland te studeren onmiddellijk aan*
2 verdriet veroorzaken [een gebeurtenis grijpt iemand aan] ♦ *de woorden over zijn overleden vrouw grepen hem aan*
aan-grij-pend [bijvoeglijk naamwoord]
 iets wat aangrijpend is, maakt veel indruk ♦ *'Romeo en Julia' is een aangrijpend verhaal over de liefde en de dood*
aan-ha-len [haalde aan, heeft aangehaald]
1 strakker maken = aantrekken [iemand haalt iets aan] ♦ *hij wil de banden met zijn oude vrienden weer aanhalen*
2 met de hand over iemand strijken = strelen [iemand haalt iemand aan] ♦ *ze haalde haar vriendje aan toen hij verdrietig was*
3 zeggen wat iemand anders eerder zei = citeren [iemand haalt iemands woorden aan] ♦ *de journalist haalde de woorden van de minister aan*
 het **aan-ha-ling-s-te-ken** [aanhalingstekens]
 een teken ("..." of "...") om aan te duiden dat een stukje tekst van iemand anders is ♦ *wilt u de titel van de film tussen aanhalingstekens zetten?*
 de **aan-hang**
 de mensen die de ideeën van een leider goedkeuren en volgen ♦ *deze politieke partij heeft een grote aanhang onder ouderen*
aan-han-gen [hing aan, heeft aangehangen]
 het eens zijn met ideeën en plannen [iemand hangt iemand of iets aan] ♦ *mag ik weten welk geloof u aanhangt?*
 de **aan-han-ger** [aanhangers]
1 de aanhangwagen
2 iemand die bepaalde ideeën of plannen aanhangt*
aan-han-gig [bijvoeglijk naamwoord]
iets aanhangig maken: een zaak aan de

officiële instanties geven om deze te behandelen ♦ *de man maakte de zaak aanhangig bij de rechter*

de **aan-hang-wa-gen** [aanhangwagens] een wagen die achter een auto hangt = de aanhanger

aan-han-ke-lijk [bijvoeglijk naamwoord]

een aanhankelijke persoon is niet zelfstandig en wil steeds bij iemand zijn

de **aan-hef** [meervoud]

de woorden waarmee je een brief begint ♦ *in de aanhef van de brief stond: Geachte professor*

aan-ho-ren [hoorde aan, heeft aangehoord]

met aandacht naar iemand of iets luisteren [iemand hoort iemand of iets aan]

dat is niet om aan te horen: dat klinkt erg lelijk

aan-hou-den [hield aan, heeft aangehouden]

1 laten stoppen om iets te vragen of te zeggen [iemand houdt iemand aan] ♦ *de man hield mij op straat aan om de weg te vragen*

2 meenemen naar het politiebureau = arresteren [de politie houdt iemand aan]

3 doorgaan [iets of iemand houdt aan] ♦ *de regen hield een paar dagen aan*

4 niet uitdoen [iemand houdt iets aan] ♦ *je moet je jas maar aanhouden, want het is koud binnen*

aan-hou-dend [bijvoeglijk naamwoord] voortdurend ♦ *door de aanhoudende regen stegen de rivieren*

aan-kij-ken [keek aan, heeft aangekeken]

in de ogen kijken [iemand kijkt iemand aan] ♦ *de vader keek het jongetje streng aan*

aan-kij-ken op [keek aan op, heeft aangekeken op]

de schuld van iets geven [iemand kijkt iemand op iets aan] ♦ *de werknemers kijken de directeur erop aan dat het bedrijf geen winst maakt*

de **aan-klacht** [aanklachten]

een uiting van schuld = de beschuldiging ♦ *de aanklacht tegen de minister, die gestolen zou hebben, was groot nieuws*

aan-klagen [klaagde aan, heeft aangeklaagd]

de schuld geven; bij de rechter klagen over iemand [iemand klaagt iemand aan]

aan-kle-den [kleedde aan, heeft aangekleed]

kleren aandoen [iemand kleedt iemand aan] ♦ *hij waste de baby en kleedde haar aan* ♦ *in vijf minuten had ze zich aangekleed*

aan-klop-pen bij [klopte aan bij, heeft aangeklopt bij]

vragen om iets te krijgen [iemand klopt bij iemand aan (voor iets)] ♦ *als zij geld nodig heeft, kan zij altijd bij haar ouders aankloppen*

het **aan-kno-pings-punt** [aanknopingspunten]

iets wat helpt om iets te begrijpen of te verklaren = het handvat, de aanwijzing ♦ *het mes vormde een aanknopingspunt voor het oplossen van de misdaad*

aan-ko-men [kwam aan, is aangekomen]

1 ergens komen; naderen [iemand of iets komt aan] ♦ *mijn tante komt morgen om elf uur op Schiphol aan*

2 dikker of zwaarder worden ⇔ afvallen [iemand komt aan] ♦ *ik eet heel weinig en toch kom ik aan*

3 raken; treffen [iets komt aan] ♦ *die bal kwam hard aan* ♦ *de mededeling dat zijn moeder overleden was, kwam hard aan*

4 iets zien aankomen: denken dat iets gaat gebeuren ♦ *ik wist wel dat hij ziek was, maar ik heb zijn dood niet zien aankomen*

5 het laten aankomen op iets: net zo lang wachten met handelen tot iets gebeurt ♦ *hij houdt niet meer van zijn vrouw en laat het aankomen op een scheiding*

6 het komt eropaan: het is heel spannend en belangrijk wat er wel of niet gebeurt

aan-ko-mend [bijvoeglijk naamwoord] volgend ♦ *aankomende woensdag ben ik vrij*

de **aan-komst**

het moment dat je op een bepaalde plaats aankomt ♦ *bij aankomst kreeg iedereen een kop koffie of thee*

aan-kon-di-gen [kondigde aan, heeft aangekondigd]

1 bekendmaken; meedelen [iemand

kondigt iets aan] ♦ *de directeur kondigde aan dat de fabriek moest sluiten*

2 zeggen wie er gaat optreden of spreken [iemand kondigt iemand aan] ♦ *als eerste spreker werd de president aangekondigd*

de **aan-kon-di-ging** [aankondigingen]
het feit dat iemand of iets aangekondigd wordt

de **aan-koop** [aankopen]

1 de keer dat iets gekocht wordt ♦ *door de aankoop van het schilderij zullen er veel extra bezoekers naar het museum komen*

2 een product dat je koopt ♦ *onze eerste aankoop was een bed*

aan-ko-pen [kocht aan, heeft aangekocht]

kopen [iemand koopt iets groots aan] ♦ *de vrouw heeft een heel park met huises aangekocht*

aan-kun-nen [kon aan, heeft aangekond]

even sterk of sterker zijn; genoeg kracht hebben om een taak uit te voeren [iemand kan iets of iemand aan] ♦ *hij kan de grote hoeveelheid werk niet aan*

de **aan-leg**

1 iets wat je goed kunt = het talent ♦ *Monica heeft aanleg voor talen*

2 de bouw ♦ *de aanleg van een nieuwe weg is een dure zaak*

aan-leg-gen [legde aan, heeft aangelegd]

1 bouwen; maken [iemand legt een brug, een weg enz. aan]

2 met een touw vastmaken [iemand legt een schip aan]

3 aan de kant gaan liggen om vastgemaakt te worden [een schip legt aan]

♦ *het grote schip legde in de haven van Antwerpen aan*

4 het met iemand aanleggen: een verhouding met iemand beginnen

de **aan-lei-ding** [aanleidingen]

de reden ♦ *hij begon zonder aanleiding met mij te vechten*

de **aan-loop** [aanlopen]

1 het stukje dat je loopt voordat je springt ♦ *hij nam een aanloop en sprong over het hek*

2 [geen meervoud] het bezoek ♦ *toen ik jarig was, had ik de hele dag aanloop*

de **aan-ma-ning** [aanmaningen]

een brief met een waarschuwing dat je nog moet betalen

aan-mel-den [meldde aan, heeft aange-meld]

melden dat iemand lid wil worden of een functie wil uitoefenen = opgeven [iemand meldt iemand aan] ♦ *u kunt zich tot 1 juli voor de cursus aanmelden*

aan-mer-ke-lijk [bijvoeglijk naamwoord]
tamelijk veel; tamelijk groot = aanzienlijk ♦ *de nieuwe auto's maken aanmerkelijk minder lawaai*

de **aan-mer-king** [aanmerkingen]

een kritische opmerking ♦ *de chef had een paar aanmerkingen op het werk*

aan-moe-di-gen [moedigde aan, heeft aangemoedigd]

zeggen dat iemand het goed doet en zo moet doorgaan = aansporen [iemand moedigt iemand aan] ♦ *het publiek moedigde de spelers aan*

aan-ne-me-lijk [bijvoeglijk naamwoord]

iets dat aannemelijk is, is erg waarschijnlijk ♦ *het is aannemelijk dat de fiets gestolen is*

aan-ne-men [nam aan, heeft aangenomen]

1 ontvangen; niet weigeren = aanvaarden [iemand neemt iets aan] ♦ *het jarige meisje nam het cadeautje al bij de deur aan*

2 als juist aanvaarden = veronderstellen [iemand neemt iets aan] ♦ *laten we aannemen dat kinderen het leuk vinden om te leren*

3 werknemer of lid maken [iemand neemt iemand aan] ♦ *na een gesprek met de chef werd zij onmiddellijk bij het bedrijf aangenomen*

4 een bericht voor iemand anders krijgen, meestal door de telefoon [iemand neemt een boodschap aan]

de **aan-ne-mer** [aannemers]

iemand die werk uitvoert, bijvoorbeeld de bouw van een huis

de **aan-pak** [aanpakken]

een manier van werken = de methode

♦ *een strenge aanpak is goed voor deze leerling*

aan-pak-ken [pakte aan, heeft aangepakt]

1 met de handen pakken [iemand pakt iets aan] ♦ *wil je die borden even aan-*

pakken?

2 beginnen op te lossen [iemand pakt iets aan] ♦ *de minister wilde de handel in drugs strenger aanpakken*

3 iemand flink aanpakken: iemand straffen; streng tegen iemand zijn

*aan-pas-sen [paste aan, heeft aangepast]

geschikt maken [iemand past iets aan (aan iets)] ♦ *ze pasten de woningen speciaal voor oudere mensen aan*

zich aan-pas-sen [paste zich aan, heeft zich aangepast]

doen wat anderen verwachten, ook als je zelf iets anders wilt [iemand past zich aan (aan iets of iemand)] ♦ *zij kan zich moeilijk aanpassen aan de Afrikaanse cultuur*

aan-prij-zen [prees aan, heeft aangeprezen]

zeggen dat een product heel goed is = aanbevelen [iemand prijst iets aan]

♦ *mannen en vrouwen stonden op de markt hun producten aan te prijzen*

aan-ra-den [raadde aan of ried aan, heeft aangeraden]

een bepaald advies geven = adviseren [iemand raadt iets aan] ♦ *zij raadt ons aan om een tafeltje in het restaurant te reserveren*

aan-ra-ken [raakte aan, heeft aangeraakt]

met je hand tegen iets aan komen [iemand raakt iets of iemand aan] ♦ *wilt u de voorwerpen in het museum niet aanraken?*

de aan-ra-king [aanrakingen]

het contact ♦ *bij iedere aanraking schreeuwt hij van de pijn* ♦ *bent u wel eens in aanraking geweest met de politie?*

aan-ran-den [randde aan, heeft aangerand]

dwingen tot seksueel contact [iemand randt iemand aan]

het aan-recht ook: de [aanrechten]

een soort tafel in de keuken, waar ook de kraan zit ♦ *de vuile borden staan op het aanrecht*

aan-rei-ken [reikte aan, heeft aangereikt]

aanbieden; geven = overhandigen [iemand reikt iemand iets aan] ♦ *reik me even de krant aan*

aan-rich-ten [richtte aan, heeft aange-

richt]

veroorzaken [iemand richt iets aan]

♦ *de jongens richtten 's nachts grote schade aan*

de aan-rij-ding [aanrijdingen]

het ongeluk = de botsing ♦ *de vrouw is overleden na een aanrijding met een bus*

aan-schaf-fen [schafte aan, heeft aangeschaft]

kopen [iemand schaft iets aan] ♦ *we hebben een nieuwe tv aangeschaft*

aan-scher-pen [scherpte aan, heeft aangescherpt]

duidelijker maken; heviger maken [iemand scherpt iets aan] ♦ *door de opmerkingen van de chef werd de ruzie aangescherpt*

aan-schou-wen [aanschouwde, heeft aanschouwd] (formeel)

kijken naar iemand of iets = bekijken [iemand aanschouwt iemand of iets]

♦ *ze aanschouwde zichzelf in de spiegel*

aan-slaan [sloeg aan, is aangeslagen]

1 aardig, leuk of goed gevonden worden [iets slaat aan] ♦ *ik weet zeker dat het programma ook in Amerika zal aanslaan*

2 starten; beginnen te draaien of lopen ⇔ afslaan [een motor slaat aan]

de aan-slag [aanslagen]

1 een poging om een gebouw kapot te maken of een moord te plegen ♦ *er is een aanslag gepleegd op de president*

2 [geen meervoud] een laagje dat achterblijft = het bezinksel ♦ *er zit bruine aanslag van de thee in mijn kopje*

3 het bedrag dat je aan belastingen moet betalen

het aan-slag-bil-jet [aanslagbiljetten]

een papier waarop staat hoeveel belasting je moet betalen

*aan-slui-ten [sloot aan, heeft aangesloten]

iets verbinden met een systeem, waardoor het werkt [iemand sluit iets aan]

♦ *de computer is nog niet aangesloten*

zich aan-slui-ten bij [sloot zich aan bij, heeft zich aangesloten bij]

gaan horen bij [iemand sluit zich bij iemand of iets aan] ♦ *zal Zwitserland zich aansluiten bij de Europese Unie?* ♦ *wij sluiten ons graag bij de meerderheid aan*

*aan-slui-ten bij [sloot aan bij, heeft aangesloten bij]

passen bij iets [iets sluit bij iets aan]
 ♦ *zijn ideeën sluiten goed aan bij mijn plannen*

de **aan-slui-ting** [aansluitingen]

1 het contact ♦ *hij vond het moeilijk om aansluiting te vinden bij zijn collega's*

2 de mogelijkheid om op een andere bus of trein te stappen = de verbinding ♦ *ik moet rennen, anders mis ik mijn aansluiting met de bus*

aan-span-nen [spande aan, heeft aangespannen]

beginnen [iemand spant een proces, een zaak enz. aan] ♦ *de burens spannen een proces aan tegen de gemeente wegens lawaai op straat*

aan-spo-ren [spoorde aan, heeft aangespoord]

met nadruk vragen om iets te doen of te laten = aanmanen [iemand spoort iemand aan] ♦ *in het tv-programma werden de kijkers aangespoord geld te geven voor de actie*

de **aan-spraak**

1 de keer dat mensen met je praten ♦ *de oude man woonde alleen en had weinig aanspraak*

2 aanspraak maken op iets: zeggen dat je recht op iets hebt, omdat het van jou is ♦ *alle medewerkers kunnen aanspraak maken op een deel van de winst*

aan-spra-ke-lijk [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die aansprakelijk is voor iets, is daar verantwoordelijk voor ♦ *het bedrijf is aansprakelijk gesteld voor de dood van de medewerker*

aan-spre-ken [sprak aan, heeft aangesproken]

1 beginnen te spreken tegen iemand [iemand spreekt iemand aan] ♦ *de buurvrouw sprak mij even aan*

2 gaan gebruiken [iemand spreekt reserves, voorraden aan] ♦ *in geval van nood kan Nederland een grote voorraad gas aanspreken*

3 zo zijn dat het leuk, mooi of prettig gevonden wordt = bevallen [iets of iemand spreekt iemand aan] ♦ *de nieuwe cd zal jongeren wel aanspreken*

aan-spre-ken op [sprak aan op, heeft aangesproken op]

tegen iemand zeggen dat hij verantwoordelijk is [iemand spreekt iemand

op iets aan] ♦ *de officier sprak de soldaten aan op hun gedrag*

aan-staan [stond aan, heeft aangestaan] bevallen [iets staat iemand aan] ♦ *de plannen van de regering staan de partij niet aan*

aan-staand [bijvoeglijk naamwoord]

1 aanstaande donderdag is de eerste donderdag die komt ♦ *aanstaande vrijdag gaan wij op vakantie*

2 een aanstaande moeder is een vrouw die moeder wordt; de aanstaande koning is de man die koning wordt

de **aan-stal-ten** [meervoud]

aanstalten maken: je duidelijk zichtbaar voorbereiden om iets te gaan doen ♦ *de gasten maakten aanstalten om te vertrekken*

aan-ste-ke-lijk [bijvoeglijk naamwoord] iets is aanstekelijk als je zin krijgt het ook te doen ♦ *zijn lach werkt aanstekelijk*

aan-ste-ken [stak aan, heeft aangestoken]

1 aandoen; laten branden [iemand steekt iets aan] ♦ *het is niet duidelijk wie het vuur heeft aangestoken*

2 een ziekte geven die jij hebt [iemand steekt iemand aan] ♦ *er zijn veel kinderen op school ziek; ze steken elkaar aan*

de **aan-ste-ker** [aanstekers]

een instrument om sigaretten mee aan te steken*

aan-stel-len [stelde aan, heeft aangesteld]

een bepaalde functie geven [iemand stelt iemand aan] ♦ *de directeur heeft een vrouw aangesteld als chef van de afdeling*

zich **aan-stel-len** [stelde zich aan, heeft zich aangesteld]

raar doen; doen alsof je een kind bent [iemand stelt zich aan] ♦ *stel je niet aan, het doet geen pijn*

de **aan-stel-ling** [aanstellingen]

de keer dat iemand aangesteld* wordt ♦ *na drie maanden kreeg zij een vaste aanstelling bij het bedrijf*

de **aan-stoot**

1 aanstoot geven: iets doen wat andere mensen vervelend vinden ♦ *de beroemde zanger doet steeds dingen die aanstoot geven, om aandacht te krijgen en op tv te komen*

2 aanstoot nemen aan iets: iets heel

vervelend vinden ♦ *veel mensen namen aanstoot aan de reclamefoto van een blote vrouw*

aan-stu-ren op [stuurde aan op, heeft aangestuurd op]

willen bereiken; zorgen dat iets gebeurt [iemand stuurt op iets aan] ♦ *de regering stuurt aan op lagere belastingen*

het **aan-tal** [aantallen]

het getal; de hoeveelheid ♦ *er komt een groot aantal buitenlandse gasten op het feest*

aan-tas-ten [tastte aan, heeft aangetast] zorgen dat iets lelijker of slechter wordt [iets, vooral het weer, tast iets aan] ♦ *het gebouw is aangetast door weer en wind*

aan-te-ke-nen [tekende aan, heeft aangetekend]

1 opschrijven om te onthouden [iemand tekent iets aan] ♦ *mijn moeder heeft precies aangetekend wanneer ik als kind ziek was*

2 een extra opmerking maken [iemand tekent iets aan (bij iets)] ♦ *de minister tekende erbij aan dat de maatregel snel moest worden uitgevoerd*

3 officieel laten weten [iemand tekent protest, bezwaar aan] ♦ *de ploeg heeft protest aangetekend tegen de beslissing van de scheidsrechter*

de **aan-te-ke-ning** [aantekeningen]

1 iets wat je kort opschrijft om het te onthouden = de notitie ♦ *ik heb tijdens de les geen aantekeningen gemaakt*

2 een extra diploma ♦ *de meeste onderwijzers hebben ook een aantekening voor muziek*

de **aan-tij-ging** [aantijgingen]

een uitspraak waarmee je iemand de schuld van iets geeft

de **aan-tocht**

iets of iemand is in aantocht: iets of iemand komt eraan ♦ *er stonden veel mensen langs de weg toen de koning in aantocht was* ♦ *de winter is in aantocht*

aan-to-nen [toonde aan, heeft aange-toond]

bewijzen [iemand of iets toont iets aan] ♦ *onderzoek heeft aangetoond dat koffie slecht is voor de gezondheid*

aan-tre-den [trad aan, is aangetreden] verschijnen; ergens komen [iemand treedt aan] ♦ *de soldaten moesten om vijf uur in de ochtend aantreden*

aan-tref-fen [trof aan, heeft aangetroffen]

vinden zonder dat je ernaar zoekt [iemand treft iets of iemand aan] ♦ *binnenkort zult u veel informatie op onze homepage aantreffen*

aan-trek-ke-lijk [bijvoeglijk naamwoord]

1 iemand die aantrekkelijk is, is leuk om te zien

2 een aantrekkelijk plan is een plan dat iedereen leuk en goed vindt

aan-trek-ken [trok aan, heeft aange-trokken]

1 aandoen ⇔ uittrekken [iemand trekt kleren aan] ♦ *welke jas zal ik aantrekken?*

2 naar zich toe halen doordat het mooi, leuk of lekker is [iemand of iets trekt iemand of iets aan] ♦ *zoet eten en drinken trekt insecten aan*

3 zo zijn dat je het leuk vindt of graag wilt [iets trekt iemand aan] ♦ *werken in een fabriek trekt me helemaal niet aan*

4 strakker maken [iemand trekt iets aan] ♦ *wil je het touw even aantrekken?*

zich **aan-trek-ken** [trok zich aan, heeft zich aangetrokken]

moeilijk vinden [iemand trekt zich iets aan] ♦ *hij heeft zich de dood van zijn vader erg aangetrokken*

de **aan-trek-kings-kracht**

de kracht waarmee iemand of iets naar je toe wordt getrokken ♦ *glimmende dingen hebben een grote aantrekkingskracht op baby's*

aan-vaard-baar [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat aanvaardbaar is, vindt men goed genoeg = acceptabel ⇔ onaanvaardbaar ♦ *de klant vond de kwaliteit van het product niet aanvaardbaar*

aan-vaar-den [aanvaardde, heeft aanvaard]

1 zich niet verzetten = accepteren [iemand aanvaardt iets] ♦ *mijn collega's aanvaardden dat ik soms een sigaret rook*

2 beginnen [iemand aanvaardt een reis, een tocht enz.] ♦ *toen alles goed geregeld was, aanvaardden we onze reis*

3 (formeel) ontvangen; aannemen = accepteren [iemand aanvaardt iets] ♦ *de koningin aanvaardde het cadeau van de buitenlandse gast*

de **aan-val** [aanvallen]

1 een actie om voordeel te krijgen, waar iemand anders nadeel van heeft = het offensief ♦ *na een laatste aanval eindigde de wedstrijd in 3-0*

2 een korte, hevige periode waarin je last hebt van iets ♦ *tijdens de les kreeg ze een aanval van slaap*

aan-val-len [viel aan, heeft aangevallen] een actie uitvoeren om voordeel te krijgen, waar iemand anders nadeel van heeft = attaqueren [iemand valt iemand of iets aan] ♦ *België en Nederland zijn in 1940 aangevallen door Duitsland*

aan-val-len op [viel aan op, heeft aangevallen op]

kritiek geven [iemand valt iemand aan op iets] ♦ *de directeur is tijdens de vergadering aangevallen op zijn financiële beleid*

de **aan-val-ler** [aanvallers] **aan-val-ster** [aanvalsters]

iemand die in een sportwedstrijd op een positie staat dat hij vooral moet aanval-len ⇔ de verdediger

de **aan-vang** (formeel)

het begin ♦ *de aanvang van de film is om 20.00 uur*

aan-van-gen [ving aan, is aangevangen] (formeel)

beginnen [iets vangt aan] ♦ *de wedstrijd zal aanvangen om precies 15.00 uur*

aan-van-ke-lijk [bijvoeglijk naamwoord]

oorspronkelijk; in het begin ♦ *aanvankelijk waren Boris en Lisa helemaal geen goede vrienden, maar nu wel*

de **aan-va-ring** [aanvaringen]

1 een botsing tussen schepen ♦ *er was een zware aanvaring tussen een Noors en een Nederlands schip*

2 de ruzie ♦ *tijdens de vergadering had Norma een aanvaring met Joop*

aan-vech-ten [vocht aan, heeft aangevochten]

niet aanvaarden; ertegen ingaan [iemand vecht iets aan] ♦ *ze gaat de beslissing van de rechter aanvechten*

aan-vin-ken [vinkte aan, heeft aangevinkt]

een naam of een woord op een lijst aanstrepen door er een v'tje bij te zetten [iemand vinkt een naam of een woord aan] ♦ *de leraar vinkte de namen aan*

van de leerlingen die te laat op school kwamen

aan-voe-len [voelde aan, heeft aangevoeld]

1 begrijpen zonder woorden [iemand voelt iets of iemand aan] ♦ *ze voelt goed aan wanneer haar kinderen aandacht nodig hebben*

2 een gevoel geven [iets of iemand voelt koud, ruw, zacht enz. aan] ♦ *wat voelt de stof van je jurk lekker zacht aan!*

de **aan-voer-der** [aanvoerders]

aan-voer-ster [aanvoersters]

de leider van een groep, vooral in de sport ♦ *Frank de Boer was lange tijd aanvoerder van het Nederlands elftal*

aan-voe-ren [voerde aan, heeft aangevoerd]

1 leiden [iemand voert een groep aan] ♦ *de ploeg wordt aangevoerd door Timo Konings*

2 ergens naartoe brengen [iemand voert iets aan] ♦ *de benzine werd door een grote vrachtwagen aangevoerd*

3 als reden geven [iemand voert iets aan] ♦ *de chauffeur voerde als oorzaak van het ongeluk aan dat hij het bord niet had gezien*

de **aan-vraag** [aanvragen]

een vraag om iets te krijgen = het verzoek ♦ *de vereniging heeft een aanvraag voor subsidie gedaan*

aan-vra-gen [vroeg aan, heeft aangevraagd]

vragen om iets te krijgen [iemand vraagt iets aan] ♦ *u kunt gratis informatie aanvragen bij postbus 51*

aan-vul-len [vulde aan, heeft aangevuld]

vollediger maken [iets of iemand vult iets of iemand aan] ♦ *de twee directeuren vullen elkaar uitstekend aan* ♦ *het bedrag moet worden aangevuld met geld van de overheid*

de **aan-vul-ling** [aanvullingen]

iets dat iets vollediger maakt = het supplement

aan-wak-ke-ren [wakkerde aan, heeft aangewakkerd]

1 groter maken [iets wakkert een vuur aan] ♦ *de sterke wind wakkerde het vuur aan*

2 sterker worden [de wind, het vuur wakkert aan]

3 sterker maken [iets wakkert een gevoel aan] ♦ *toen ze hem weer zag, werden haar gevoelens voor hem aangewakerd*

aan-wen-den [wendde aan, heeft aangewend]

gebruiken [iemand wendt iets aan] ♦ *ik zal al mijn invloed aanwenden om de verkiezingen te winnen*

zich **aan-wen-nen** [wende zich aan, heeft zich aangewend]

iets steeds doen tot het een gewoonte wordt [iemand went zich iets aan] ♦ *ze heeft zich aangewend 's morgens een koude douche te nemen*

aan-wer-ven [wierf aan, heeft aangevorven] (in België)

aannemen in een bepaald werk of in een bepaalde baan [iemand werft iemand aan] ♦ *de stad Brussel werft nieuwe medewerkers aan*

aan-we-zig [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die aanwezig is, is er = present ⇔ afwezig ♦ *hoeveel mensen zijn er aanwezig? ♦ voor het beantwoorden van al uw vragen is er voldoende personeel aanwezig*

de **aan-we-zi-ge** [aanwezigen]

iemand die aanwezig is ♦ *de aanwezigen kregen gratis koffie en thee*

aan-wij-zen [wees aan, heeft aangewezen]

1 met de vinger wijzen naar iemand of iets [iemand wijst iemand of iets aan] ♦ *de leraar wees Bianca aan*

2 laten zien = tonen [iets wijst een hoeveelheid, snelheid enz. aan] ♦ *de klok wijst tien uur aan*

de **aan-wij-zing** [aanwijzingen]

1 het vermoeden ♦ *er zijn aanwijzingen dat de verkiezingen niet eerlijk zijn gegaan*

2 een tekst om duidelijk te maken wat je moet doen ♦ *kook de rijst volgens de aanwijzingen op het pak*

de **aan-winst** [aanwinsten]

iets nieuws dat iemand heeft gekocht of gekregen ♦ *het museum toont in de tentoonstelling enkele nieuwe aanwinsten*

de **aan-zet** [aanzetten]

het eerste begin = de impuls ♦ *in zijn boek geeft de schrijver een aanzet tot een discussie over racisme*

aan-zet-ten [zette aan, heeft aangezet]

1 in werking stellen ⇔ uitzetten [iemand zet iets aan] ♦ *zet snel de radio aan!*

2 komen aanzetten: later komen dan de anderen ♦ *toen het feest al bijna voorbij was, kwam Jaap ook nog aanzetten*

aan-zet-ten tot [zette aan tot, heeft aangezet tot]

tot een bepaalde daad brengen [iemand zet iemand tot iets aan] ♦ *de jongen is door zijn moeder aangezet tot moord*

het **aan-zien¹**

1 de waardering = het respect ♦ *in een dorp heeft een arts meestal veel aanzien*

2 hoe iets er aan de buitenkant uitziet = het uiterlijk ♦ *door de nieuwe ramen heeft het huis een heel ander aanzien gekregen*

3 ten aanzien van ...: met betrekking tot ... ♦ *ten aanzien van het moment van verhuizen moeten we nog een beslissing nemen*

aan-zien² [zag aan, heeft aangezien]

laten gebeuren zonder er iets aan te doen [iemand ziet iets aan] ♦ *de dokter wilde het nog even aanzien ♦ hij kon niet langer aanzien hoe de dieren moesten lijden*

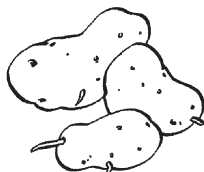
aan-zien voor [zag aan voor, heeft aangezien voor]

denken dat iemand een ander persoon is [iemand ziet iemand aan voor iemand anders] ♦ *Theo wordt vaak aangezien voor zijn broer*

aan-zien-lijk [bijvoeglijk naamwoord] groot; erg ♦ *de prijzen voor kleren verschillen per land aanzienlijk*

de **aap** [apen] **apin** [apinnen]

een dier dat het meest op de mens lijkt **iemand voor de aap houden:** (in België) als grapje een beetje oneerlijk doen tegen iemand ♦ *Eric dacht dat ik hem voor de aap hield toen ik zei dat mijn fiets was gestolen*

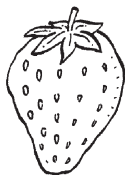

aardappel

de **aard**

het karakter = het wezen ♦ *het is haar aard niet om lang boos te zijn ♦ over de*

aard van de ziekte is nog weinig bekend
 de **aard-ap-pel** [aardappelen, aardappels]
 de knol van een plant, die je kunt eten
 de **aard-bei** [aardbeien]
 een zachte, rode vrucht

aardbei

de **aard-be-ving** [aardbevingen]
 een beweging van de aarde die je kunt
 voelen ♦ *de aardbeving in India heeft
 veel mensen gedood*

de **aar-de**

1 de planeet waarop wij wonen = de we-
 reld ♦ *de maan is kleiner dan de aarde*

2 de grond waarin bomen en planten
 groeien

iets valt niet in goede aarde: iets wordt
 niet goed ontvangen ♦ *het voorstel viel
 niet in goede aarde*

het **aar-de-werk**

kopjes, borden enz. van gebakken aarde

het **aard-gas**

gas dat uit de aarde komt

***aar-dig¹** [bijvoeglijk naamwoord]
 vriendelijk = sympathiek ♦ *de verpleeg-
 sters waren bijzonder aardig*

***aar-dig²** [bijwoord]

behoorlijk groot, goed, veel = redelijk
 ♦ *Johanna spreekt na drie maanden al
 aardig Chinees*

de **aard-olie**

de olie waarvan bijv. benzine wordt ge-
 maakt

de **aard-rijks-kun-de**

een vak op school waarbij je leert over
 landen, plaatsen, zeeën enz.

aards [bijvoeglijk naamwoord]

aardse zaken hebben betrekking op de
 aarde ⇔ hemels ♦ *hij had heel veel pro-
 blemen in zijn aardse bestaan*

***aar-ze-len** [aarzelde, heeft gearzeld]

niet zeker weten wat je moet doen of
 wat je moet zeggen [iemand aarzelt]

♦ *aarzel niet om me te bellen als je pro-
 blemen hebt*

de **aas¹** [azen]

een kaart met een hoge waarde in een
 spel

het **aas²**

1 het eten waarmee mensen vissen van-
 gen

2 het voedsel dat dieren zelf zoeken, en
 dat bestaat uit het vlees van andere die-
 ren

het **ab-ces** [abscessen]

een plek op of in je lichaam die ontsto-
 ken is = de ontsteking

het **ABN**

Algemeen Beschaafd Nederlands: de
 taal die in Nederland en Vlaanderen op
 scholen wordt geleerd

ab-nor-maal [bijvoeglijk naamwoord]

abnormale dingen zijn niet gewoon ⇔
 normaal ♦ *vanwege de abnormale situa-
 tie kreeg het personeel een dag vrij* ♦ *Mo-
 nica eet altijd abnormaal veel*

de **abon-nee** [abonnees]

iemand die een abonnement* op iets
 heeft ♦ *de krant heeft meer dan honderd-
 duizend abonnees*

het **abon-ne-ment** [abonnementen]

een bewijs om regelmatig iets te mogen
 doen, bijv. een krant te krijgen of naar
 toneel te gaan

de **abor-tus** [abortussen]

de handeling waarmee iemand een
 zwangerschap laat stoppen

de **abri-kooos** [abrikozen]

een gele vrucht met een grote pit

abrikoos

ab-rupt [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat abrupt gebeurt, gebeurt heel
 plotseling ♦ *het paard stopte abrupt*

ab-sent [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die absent is, is niet aanwezig =
 afwezig ⇔ present ♦ *vandaag waren er
 vijf van de zestien collega's absent*

***ab-so-luut** [bijvoeglijk naamwoord]

helemaal; totaal = volkomen ♦ *ik houd
 absoluut niet van de muziek van mijn
 kinderen*

ab-sor-be-ren [absorbeerde, heeft geab-
 sorbeerd]

in zich opnemen [iets absorbeert iets]

♦ *een spons absorbeert water*

ab-stract [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat abstract is, kun je niet zien of

vastpakken, maar je kunt er alleen over denken ⇔ concreet ♦ *het verhaal dat hij vertelde, vind ik erg abstract; ik zou graag een paar voorbeelden hebben*

Abstract

In het Engels betekent 'abstract' onder andere 'samenvatting'. In het Nederlands heeft het een andere betekenis. Iets is abstract als je het niet kunt vastpakken. Het tegendeel van abstract is 'concreet'. Een boom is concreet, liefde is abstract. Iets wat concreet is, kun je gemakkelijk tekenen. Maar wil je iets tekenen wat abstract is, dan heb je een probleem. Het kan eigenlijk niet. Maar het kan wel via een omweg. Je gebruikt dan een symbool. Je tekent bijvoorbeeld een hart. Een hart betekent namelijk niet alleen een orgaan in het lichaam, maar ook nog iets anders: liefde. Zet je er een pijl doorheen met aan beide kanten een naam, dan geef je daarmee aan wie op wie verliefd is. Dan heb je iets abstracts toch heel concreet gemaakt.

het **abuis**

1 per abuis: bij vergissing; per ongeluk ♦ *per abuis hebben wij u een verkeerde brief gestuurd*

2 abuis zijn: je vergissen ♦ *u bent abuis; dit is de Willemstraat niet*

het **ABVV** (in België)

Algemeen Belgisch Vakverbond: een organisatie die vertegenwoordiger is van de belangen van werknemers

de **aca-de-mie** [academies]

een school voor hoger onderwijs waar je één richting kunt studeren

aca-de-misch [bijvoeglijk naamwoord]

1 iets wat academisch is, heeft te maken met de universiteit = wetenschappelijk ♦ *het bedrijf zoekt personeel van academisch niveau*

2 een academisch probleem is een probleem dat niet belangrijk is, omdat het te theoretisch is ♦ *ik vind het een academische vraag of dit jazzmuziek is of niet*

het **ac-cent** [accenten]

1 de nadruk = de klemtoon ♦ *in 'aanbieden' ligt het accent op 'aan'*

2 de manier waarop iemand de woorden uitspreekt ♦ *Johan praat met een Rotterdamse accent*

het **ac-cent cir-con-flexe** [accents circonflexes]

^, een teken dat boven een klinker staat in sommige buitenlandse woorden, zoals in 'enquête'

ac-cep-ta-bel [bijvoeglijk naamwoord] iets wat acceptabel is, kun je aanvaarden = aanvaardbaar ♦ *uw voorstel is voor mij niet acceptabel*

ac-cep-te-ren [accepteerde, heeft geaccepteerd]

1 aanvaarden, goed vinden [iemand accepteert iets of iemand] ♦ *ik kan uw voorstel niet accepteren*

2 aannemen, ontvangen [iemand accepteert iets] ♦ *een ambtenaar mag nooit geld voor zichzelf accepteren*

de **ac-cept-gi-ro-kaart** [acceptgirokaarten] een papier waarmee mensen die een bankrekening of een girorekening hebben, een rekening kunnen betalen

de **ac-ces-soi-re**

los ding dat ergens bij hoort, bijvoorbeeld een riem of een sjaal bij bepaalde kleren ♦ *weet jij waar je accessoires voor je mobieltje kunt kopen?*

de **ac-cijns** [accijnzen]

de belasting voor bijv. alcohol en benzine ♦ *vanaf 1 juli gaat de accijns op benzine omhoog*

de **ac-co-la-de** [accolades]

elk van de tekens die om informatie heen staan, het teken { en } ♦ *tussen de accolades moet je je naam invullen*

de **ac-com-mo-da-tie** [accommodaties]

de ruimte en de spullen die nodig zijn voor een bepaald doel ♦ *ons hotel biedt ook een goede accommodatie voor een congres*

de **ac-cor-de-on** [accordeons]

een muziekinstrument dat je indruwt en uittrekt = de trekharmonica

accordeon

de **ac-coun-tant** [accountants]

iemand die voor zijn of haar beroep de administratie doet voor een bedrijf

de **ac-cu** [accu's]

een apparaat dat elektrische stroom bewaart ♦ *de accu van mijn auto is leeg* **ac-cu-raat** [bijvoeglijk naamwoord]

accurate mensen of dingen werken precies en op tijd = nauwkeurig, nauwgezet ♦ *de heer Fongers is een zeer accurate man, want hij komt altijd op tijd, en hij doet wat hij belooft*

ach [tussenwerpsel]

1 dit woord gebruik je om iets minder belangrijk te maken ♦ *ach, veel geld verdienen vind ik niet zo belangrijk*

2 dit woord gebruik je als je medelijden hebt met iemand ♦ *ach, heb je zo'n pijn?*

3 dit woord gebruik je als je boos bent ♦ *ach, hou je mond!*

de **achil·les·pees** [achillespezen]

de verbinding tussen je hiel en je kuit

de **acht¹**

acht slaan op iets of iemand: letten op iets of iemand; iets of iemand opmerken ♦ *niemand sloeg acht op de spelende kinderen*

acht² [hoofdtelwoord]

8

ach·te·loos [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die iets achteloos doet, denkt er niet bij na en doet het slordig = nonchalant ♦ *achteloos legde Frans zijn jas op tafel*

ach·ten [achtte, heeft geacht]

1 vinden [iemand acht iemand schuldig, iemand acht iemand tot iets in staat enz.] ♦ *ik acht Gerard tot alles in staat als hij kwaad is* ♦ *de commissie achtte de uitspraak van de rechter onjuist*

2 waardering hebben voor iemand = respecteren [iemand acht iemand] ♦ *geachte heer Rozenmeier, deze brief schrijf ik ...*

ach·ter¹ [bijwoord]

1 in het achterste deel ♦ *mijn man is achter in de vijftig* ♦ *loop maar door de gang, Yvonne is achter*

2 iemand staat achter als hij aan het verliezen is ♦ *Ajax staat met 2-0 achter*

3 iemand die achter is, heeft niet de nieuwste informatie ♦ *ik ben volkomen achter op het gebied computers*

ach·ter² [voorzetsel]

1 niet voor ♦ *in de trein zat iemand achter me hard te praten*

2 ergens achter komen: iets ontdekken ♦ *de ouders kwamen erachter dat hun zoon voortdurend liegt*

3 daar zit iets achter: dat heeft een bijzondere reden

4 achter iemand staan: iemand steunen

ach·ter·aan [bijwoord]

niet vooraan ♦ *er stond een lange rij bussen, en onze bus stond helemaal achteraan*

ach·ter·af [bijwoord]

1 nadat iets is afgelopen ♦ *achteraf hebben we nog gelachen om onze ruzie*

2 niet tussen andere mensen ♦ *zij stond niet bij de anderen, maar een beetje achteraf*

de **ach·ter·ban**

de mensen die een persoon of partij steunen ♦ *dit voorstel moet ik nog met mijn achterban overleggen*

ach·ter·blij·ven [bleef achter, is achtergebleven]

1 niet meegaan; op een plaats blijven [iets of iemand blijft achter] ♦ *de kapitein bleef alleen achter op het schip*

2 niet zo goed zijn als anderen [iemand blijft achter] ♦ *Joost blijft erg achter in zijn klas*

de **ach·ter·buurt** [achterbuurten]

een deel van een stad waar slechte huizen staan ♦ *de minister woonde in haar jeugd in een achterbuurt*

de **ach·ter·deur** [achterdeuren]

een deur aan de achterkant van het huis ⇔ de voordeur

ach·ter·doch·tig [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die achterdochtig is, vertrouwt iets of iemand niet = wantrouwend

♦ *Viola keek me achterdochtig aan*

ach·ter·een [bijwoord]

zonder te stoppen; achter elkaar ♦ *hij heeft vanmiddag drie uur achtereen zitten praten*

ach·ter·een·vol·gend [bijvoeglijk naamwoord]

drie achtereenvolgende dagen zijn drie dagen na elkaar

ach·ter·een·vol·gens [bijwoord]

na elkaar ♦ *om naar België te bellen draait u achtereenvolgens 0032 en het telefoonnummer zonder de eerste nul*

ach·te·ren [bijwoord]

1 naar achteren: naar het achterste gedeelte ♦ *Jeannette kwam binnen en liep direct door naar achteren*

2 van achteren: aan de achterkant ♦ *ze droeg een nieuwe jurk met een strik van achteren*

ach-ter-ge-ble-ven zie: **achterblijven**

ach-ter-ge-le-gen zie: **achterliggen**

de **ach-ter-grond** [achtergronden]

1 de omgeving waarin iets staat ♦ *op deze foto zie je op de achtergrond nog net het huis van mijn opa*

2 de echte oorzaak of de echte reden ♦ *binnen de familie kent iedereen de achtergrond van mijn problemen*

3 de dingen die vroeger gebeurd zijn, of die je vroeger hebt meegemaakt = de voorgeschiedenis ♦ *hij heeft een katholieke achtergrond* ♦ *wat is de achtergrond van je vraag?*

ach-ter-haald¹ [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat achterhaald is, is niet meer van deze tijd = ouderwets ♦ *mijn baas heeft achterhaalde ideeën over werkende vrouwen*

ach-ter-haald² zie: **achterhalen**

ach-ter-ha-len [achterhaalde, heeft achterhaald]

ontdekken; te weten komen [iemand achterhaalt iets of iemand] ♦ *we kunnen niet achterhalen wie de foto gemaakt heeft*

het **ach-ter-hoofd** [achterhoofden]

de achterkant van je hoofd

ach-ter-in [bijwoord]

in het achterste deel ♦ *in dit boek staat achterin een lijst met namen en telefoonnummers*

de **ach-ter-kant** [achterkanten]

de kant tegenover de voorkant ♦ *aan de achterkant van het huis is een grote tuin*

het **ach-ter-klein-kind** [achterkleinkinderen]

een zoon of dochter van een kleinkind
ach-ter-la-ten [liet achter, heeft achtergelaten]

niet meenemen [iemand laat iets of iemand achter] ♦ *de hond werd in het bos achtergelaten*

ach-ter-lig-gen [lag achter, heeft achtergelegen]

minder ver zijn [iemand ligt achter] ♦ *we liggen een heel stuk achter op ons oorspronkelijke plan*

ach-ter-lijk [bijvoeglijk naamwoord] (informeel)

achterlijke dingen zijn heel raar ♦ *wat een achterlijke foto is dat!*

ach-ter-na [bijwoord]

achter iemand of iets aan ♦ *ze rende*

haar broertje achterna

de **ach-ter-naam** [achternamen]

de naam van je familie ⇔ de voornaam
♦ *Ilse heet met haar achternaam Kok*

de **ach-ter-neef** [achterneven]

een zoon van een neef of nicht

de **ach-ter-nicht** [achternichten]

een dochter van een neef of nicht

ach-ter-op [bijwoord]

aan de achterkant ♦ *achterop staat een leuke tekening*

ach-ter-over [bijwoord]

naar achteren en naar beneden ⇔ voorover

ach-ter-staan [stond achter, heeft achtergestaan]

minder punten hebben dan de tegenstander ⇔ voorstaan [iemand staat achter (op iemand)]

ach-ter-stal-lig [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat achterstallig is, had eerder moeten gebeuren ♦ *we hebben drie maanden achterstallige betaling van de huur*

de **ach-ter-stand**

het feit dat iemand minder ver is dan zou moeten, of dan een ander ⇔ de voorsprong ♦ *we hebben een grote achterstand met het werk*

ach-ter-ste-vo-ren [bijwoord]

iets wat achterstevoren zit, heeft het voorste deel achter en het achterste deel voor ♦ *ze heeft haar trui achterstevoren aan*

de **ach-ter-tuin** [achtertuinten]

een tuin achter het huis ⇔ de voortuin

ach-ter-uit [bijwoord]

naar achteren ⇔ vooruit ♦ *de auto reed een klein stukje achteruit*

de **ach-ter-uit-gang**

de ontwikkeling dat iets slechter wordt ♦ *de achteruitgang van de economie heeft voor iedereen gevolgen*

ach-ter-vo-l-gen [achtervolgde, heeft achtervolgd]

1 steeds achter iemand aan lopen of rijden [iemand achtervolgt iemand] ♦ *de politie achtervolgde de grijze auto*

2 steeds in iemands gedachten zijn [iets achtervolgt iemand] ♦ *de dood van zijn zusje heeft hem zijn hele leven achtervolgd*

ach-ter-we-ge [bijwoord]

achterwege laten: niet doen, terwijl je

dat wel zou verwachten ♦ *het zingen van een lied aan het eind werd achterwege gelaten*

het **ach-ter-werk**

het deel van je lichaam waar je op zit = de billen, het achterste
-ach-tig [bijvoeglijk naamwoord]
 een stukje aan het eind van een woord, dat betekent: zoiets als ..., lijkend op ...
 ♦ *groenachtig*

de **ach-ting**

de waardering ♦ *de gast werd met veel achting behandeld*

acht-ste [rangtelwoord]

8e

acht-tien [hoofdtelwoord]

18

acht-tien-de [rangtelwoord]

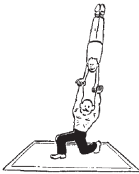
18e

de **ac-qui-sj-tie** [acquisities]

het werk dat je doet om klanten te krijgen voor je bedrijf

de **acro-ba-tiek**

het doen van kunsten met je lichaam, bijvoorbeeld in het circus

acrobatiek

de **act** [acts]

een deel van een optreden in een voorstelling = het nummer ♦ *de clown deed een act waar iedereen erg om moest lachen*

ac-te-ren [acteerde, heeft geacteerd]
 een rol hebben in een toneelstuk = toneelspelen [iemand acteert]

de **ac-teur** [acteurs] **ac-tri-ce** [actrices]

iemand die acteert*

de **ac-tie** [acties]

1 [geen meervoud] iets wat je doet = de daad, de handeling ♦ *om zes uur in de ochtend is er nog weinig actie in de stad*
2 iets wat georganiseerd wordt om een bepaald doel te bereiken ♦ *er worden acties gevoerd om het oude gebouw te behouden*

ac-tief [bijvoeglijk naamwoord]
 actieve mensen doen veel en bewegen veel ⇔ passief ♦ *steeds meer mensen willen een actieve vakantie*

de **ac-tie-groep** [actiegroepen]

een groep mensen die iets organiseert om een bepaald doel te bereiken ♦ *de actiegroep wil dat mensen minder met het vliegtuig reizen*

de **ac-tie-voer-der** [actievoerders]

ac-tie-voer-ster [actievoersters]
 iemand die actie voert om een bepaald doel te bereiken ♦ *de actievoerders weigerden om het station te verlaten*

de **ac-ti-vist** [activisten]

iemand die actie voert om zijn doel te bereiken

de **ac-ti-vi-teit** [activiteiten]

1 [geen meervoud] veel mensen en veel drukte = de bedrijvigheid

2 iets waarmee je bezig bent; iets wat je kunt doen ♦ *voor de jeugd waren er verschillende activiteiten georganiseerd*

ac-tri-ce zie: **acteur**

de **ac-tu-a-li-teit** [actualiteiten]

dat wat nu gebeurt en wat nu belangrijk is ♦ *de film gaat over de politieke actualiteit in Tsjechië*

ac-tu-eel [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat actueel is, vindt nu plaats en is nu belangrijk ♦ *iedere maand wordt een actueel onderwerp behandeld*

ac-uu-t [bijvoeglijk naamwoord]

1 iets wat acuut is, moet onmiddellijk gebeuren ♦ *ik wil dat je acuut thuiskomt!*

2 een acute ziekte is ernstig en moet direct behandeld worden ⇔ chronisch

het **ACV** (in België)

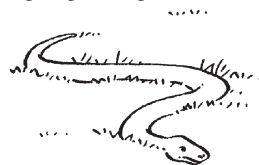
Algemeen Christelijk Vakverbond: een organisatie die vertegenwoordiger is van de belangen van werknemers

A.D. [afkorting]

anno Domini: in het jaar van onze Heer ♦ *het huis is gebouwd A.D. 1812*

de **ad-der** [adders]

een giftige slang

adder

de **adel**

de mensen die door hun geboorte tot een groep belangrijke en vaak rijke mensen in de samenleving behoren

de **adem**

de lucht die je door je mond naar binnen haalt en naar buiten brengt ♦ *de patiënt had bijna geen adem meer*
buiten adem zijn: heel moe zijn van het rennen

een lange adem hebben: lang en met veel geduld doorgaan

op adem komen: uitrusten

adem-be-ne-mend [bijvoeglijk naamwoord]

heel mooi; prachtig ♦ *het slot van het boek is adembenemend*

ade-men [ademde, heeft geademd]

lucht door je mond naar binnen halen en naar buiten brengen = ademhalen [iemand ademt]

adem-ha-len [haalde adem, heeft ademgemaakt]

lucht door je mond naar binnen halen en naar buiten brengen = ademen [iemand haalt adem]

ade-quaat [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die adequaat reageert, reageert precies zoals nodig is

de **ader** [aderen, aders]

een buis in je lichaam waar bloed doorheen stroomt = het bloedvat

de **ADHD**

attention deficit hyperactivity disorder: een probleem dat sommige mensen hebben waardoor ze minder goed kunnen opletten en heel actief zijn

ad hoc [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat ad hoc gebeurt, gebeurt alleen voor dit speciale geval

de **ad-junct** [adjuncten]

iemand die een belangrijke persoon helpt en vervangt als het nodig is

de **ad-mi-nis-tra-tie** [administraties]

1 het verzamelen van gegevens, vooral de financiële gegevens van een bedrijf ♦ *wie doet de administratie van de vereniging?*

2 de afdeling van een bedrijf waar alle gegevens worden verzameld en bewaard ♦ *Marga werkt op de administratie van een krant*

adop-te-ren [adopteerde, heeft geadopteerd]

aannemen en verzorgen alsof het van jou is [iemand adopteert een kind]

ad rem [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die ad rem is, reageert snel en leuk

het **adres** [adressen]

de straat, het nummer en de plaats van een plek ♦ *ik wilde je een brief sturen, maar ik wist je adres niet*

het **ADSL**

asynchronous digital subscriber line: een snelle verbinding voor internet

de **ad-vent**

de periode voor kerst, waarin wordt gedacht aan de komst van Jezus

de **ad-ver-ten-tie** [advertenties]

een stukje in de krant, een tijdschrift enz. waarin reclame voor iets wordt gemaakt of waarin iemand iets vraagt of aanbiedt ♦ *zij plaatsten een advertentie omdat ze een huis in Brussel zochten*

ad-ver-te-ren [adverteerde, heeft geadverteerd]

in een krant, een tijdschrift enz. reclame voor iets maken, of iets aanbieden of vragen [iemand adverteert]

het **ad-vies** [adviezen]

de raad ♦ *de dokter gaf de patiënt het advies nog een dag thuis te blijven*

ad-vi-se-ren [adviseerde, heeft geadviseerd]

de raad geven = aanraden [iemand adviseert (iemand) iets] ♦ *de leraar adviseerde Gijs om extra lessen te nemen*

de **ad-vi-seur** [adviseurs]

iemand die advies geeft ♦ *hij is de belangrijkste adviseur van de koning van België*

de **ad-vo-caat** [advocaten]

1 [vrouw: ad-vo-ca-te; advocates] iemand die voor zijn beroep mensen steunt die voor de rechter moeten komen

2 [geen meervoud] een dikke gele drank met alcohol, gemaakt van eieren

de **ae-ro-bics**

een sport waarbij je beweegt op muziek

de **AEX**

Amsterdam Exchanges Index: een getal dat laat zien hoe goed of slecht het gaat op de Amsterdamse aandelenbeurs ♦ *de AEX is vandaag met 3% gestegen*

af [bijwoord]

1 klaar ♦ *het werk is bijna af*

2 een woord om aan te geven dat iemand ergens vandaan gaat of naar beneden gaat ⇔ op ♦ *zij fietsten de berg af*

3 we zijn terug bij af: we zijn net zo ver als toen we begonnen

4 af en toe: soms; niet vaak
af-beel-den [beeldde af, heeft afgebeeld]
 een afbeelding* maken [iemand beeldt iets of iemand af] ♦ *op de Belgische euro staat koning Albert afgebeeld*
 de **af-beel-ding** [afbeeldingen]
 een plaatje of tekening ♦ *op de Nederlandse euro staat een afbeelding van koningin Beatrix*
af-bla-zen [blies af, heeft afgeblazen]
 besluiten dat iets niet doorgaat [iemand blaast iets af, bijv. een wedstrijd] ♦ *het congres is afgeblazen vanwege het overlijden van een lid van het bestuur*
 de **af-braak**
 de keer dat iets afgebroken* (bet. 1) wordt ♦ *na de afbraak van de oude huizen wordt hier een nieuw kantoor gebouwd*
af-bre-ken [brak af, heeft afgebroken]
1 zorgen dat het verdwijnt [iemand breekt iets af, bijv. een tent of een gebouw] ♦ *de toren is in 1950 afgebroken*
2 eerder met iets stoppen dan je eigenlijk wilde [iemand breekt iets af] ♦ *door dat de telefoon ging, moesten we ons gesprek afbreken*
3 door breken los raken [iets breekt af] ♦ *door de harde wind brak de tak af*
4 door breken zorgen dat het los raakt [iemand breekt iets af] ♦ *wil je voor mij een stukje brood afbreken?*
 de **af-breuk**
afbreuk doen aan iets: veroorzaken dat iets minder goed, mooi enz. wordt ♦ *de boze woorden van hun zoon deden afbreuk aan het feest van het paar*
 het **af-dak** [afdaken]
 een klein dak dat uitsteekt en waaronder spullen droog blijven
 de **af-da-ling** [afdalingen]
 de keer dat iemand naar beneden gaat, bijv. van een berg af
af-dan-ken [dankte af, heeft afgedankt]
 wegdoen omdat je het niet meer kunt gebruiken [iemand dankt iets af] ♦ *in de schuur stonden een paar afgedankte stoelen*
af-dek-ken [dekte af, heeft afgedekt]
1 zorgen dat het bedekt wordt [iemand dekt iets af] ♦ *het dode lichaam was afgedekt met een laken*
2 proberen te voorkomen dat iemand de

schuld krijgt [iemand dekt iemand af]
 de **af-de-ling** [afdelingen]
 een deel van een bedrijf of een instelling
af-din-gen [dong af, heeft afgedongen]
 proberen minder te hoeven betalen door te onderhandelen [iemand dingt af (op iets)] ♦ *door af te dingen hoefde ik maar de helft van de prijs te betalen!*
af-doen [deed af, heeft afgedaan]
1 zorgen dat iets minder wordt [iets doet af aan iets] ♦ *zijn onhandige optreden doet niets af aan zijn goede bedoelingen*
2 zorgen dat iets klaar is [iets afdoen (met iets)] ♦ *hij deed het hele probleem af met een grapje*
3 afgedaan hebben: niet meer belangrijk zijn; niet meer meetellen ♦ *door zijn nare gedrag na de dood van mijn vader heeft hij helemaal voor mij afgedaan*
af-dro-gen [droogde af, heeft afgedroogd]
1 zorgen dat iemand of iets droog wordt [iemand droogt iemand of iets af]
2 (informeel) heel goed van iemand winnen [iemand droogt iemand af]
 de **af-druk** [afdrukken]
 een tekst of een afbeelding die ergens in of op gedrukt is ♦ *ik heb dertig afdrukken van de tekst gemaakt* ♦ *we zagen een afdruk van een enorme voet in het zand*
af-druk-ken [drukte af, heeft afgedrukt]
 zorgen dat iets ergens op gedrukt wordt [iemand drukt iets af] ♦ *wilt u de tekst afdrukken op geel papier?*
af-dwin-gen [dwong af, heeft afgedwongen]
1 door te dwingen zorgen dat iets gebeurt [iemand dwingt iemand iets af] ♦ *het vertrek werd de man afgedwongen*
2 zorgen dat je respect krijgt [iemand dwingt respect af] ♦ *de manier waarop de chef de afdeling leidde, dwong bij iedereen respect af*
 de **af-fai-re** [affaires]
1 een vervelende zaak ♦ *de affaire duurt nu al drie jaar, en we hebben nog steeds geen geld gehad*
2 een geheime liefdesrelatie ♦ *ze heeft een affaire gehad met haar baas*
 het **af-fi-che** ook: de [affiches]
 een plaat voor aan de muur = de poster
 de **af-fi-ni-teit**
affiniteit met iets hebben: je heel ver-

bonden met iets voelen; iets graag doen
af-gaan [ging af, is afgegaan]

1 schieten [een wapen gaat af] ♦ *terwijl hij zijn geweer schoonmaakte, ging het plotseling af*

2 een slechte prestatie leveren, terwijl anderen iets goeds hadden verwacht [iemand gaat af] ♦ *met zijn nieuwste nummer ging hij erg af*

af-gaan op [ging af op, is afgegaan op] geloven wat iemand zegt of wat je ziet en daarnaar handelen [iemand gaat af op iets of iemand] ♦ *hij ging af op wat de mensen over hem zeiden*

de **af-gang**

een heel slechte prestatie terwijl men veel verwacht had ♦ *na de afgang in de wedstrijd tegen Italië vertrok de ploeg meteen naar huis*

af-ge-bro-ken zie: **afbreken**

af-ge-daan zie: **afdoen**

af-ge-don-gen zie: **afdingen**

af-ge-dwon-gen zie: **afdwingen**

af-ge-ke-ken zie: **afkijken**

af-ge-las-ten [gelastte af, heeft afgelast] beslissen dat iets niet doorgaat [iemand gelast iets af] ♦ *vanwege de regen werden alle wedstrijden afgelast*

af-ge-le-gen [bijvoeglijk naamwoord]

een afgelegen plek is een plek ver van huizen en mensen

af-ge-no-men zie: **afnemen**

af-ge-scho-ven zie: **afschuiven**

af-ge-schre-ven zie: **afschrijven**

af-ge-sla-gen zie: **afslaan**

af-ge-slo-ten zie: **afsluiten**

af-ge-sne-den zie: **afsnijden**

af-ge-spro-ken zie: **afspreken**

af-ge-sto-ken zie: **afsteken**

af-ge-trok-ken zie: **aftrekken**

de **af-ge-vaar-dig-de** [afgevaardigden]

iemand die door een groep gestuurd is om namens hen te spreken

af-ge-ven [gaf af, heeft afgegeven]

1 naar een bepaalde plek brengen en daar geven [iemand geeft iets af] ♦ *de postbode gaf een pakje af*

2 zo loslaten dat de kleur op andere dingen komt [een kleur geeft af] ♦ *de bloes heeft in de was afgegeven*

af-ge-ven op [gaf af op, heeft afgegeven op]

kritiek hebben op iemand of iets [iemand geeft af op iemand of iets] ♦ *de*

medewerkers waren voortdurend aan het afgeven op de nieuwe chef

af-ge-we-ken zie: **afwijken**

af-ge-we-zen zie: **afwijzen**

af-ge-wo-gen zie: **afwegen**

af-ge-zaagd [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat afgezaagd is, is al heel vaak gezegd of gedaan, en daardoor vervelend ♦ *mijn collega vertelt alleen maar afgezaagde grappen*

af-ge-zien [bijwoord]

afgezien van ...: behalve ... ♦ *afgezien van één dag regen hebben we mooi weer gehad tijdens de vakantie*

de **af-god** [afgoden]

een persoon of een ding dat een soort god voor je is, omdat je van die persoon of dat ding heel veel houdt ♦ *zijn auto is zijn afgod*

af-grij-se-lijk [bijvoeglijk naamwoord] heel verschrikkelijk = afschuwelijk ♦ *de man heeft een aantal afgrijselijke misdaden gepleegd*

het **af-grij-zen**

een sterk gevoel dat je iets heel vervelend vindt of helemaal niet wilt ♦ *met afgrijzen keek ze naar het eten op haar bord*

de **af-grond** [afgronden]

een heel steile en diepe plek in de bergen = het ravijn

de **af-gunst**

een sterk gevoel dat jij iets wilt hebben dat een ander heeft = de jaloezie

het **af-haal-res-tau-rant** [afhaalrestaurants]

een restaurant waar je maaltijden kunt kopen om thuis op te eten

af-ha-ken [haakte af, heeft afgehaakt]

niet meer meedoen met iets omdat je niet meer kunt of wilt [iemand haakt af]

♦ *na een uur voetballen was hij zo moe, dat hij is afgehaakt*

af-han-de-len [handelde af, heeft afgehandeld]

zo regelen dat het klaar is [iemand handelt iets af] ♦ *met dit voorstel wil ik de zaak afhandelen*

***af-han-gen van** [hing af van, heeft afgehangen van]

bepaald worden door iets of iemand [iets hangt van iets of iemand af] ♦ *het hangt ervan af hoe duur het is, of ik mee-ga of niet*

***af-han-ke-lijk** [bijvoeglijk naamwoord]

iemand die afhankelijk is, heeft hulp nodig van anderen ♦ *hij kan nog geen huis kopen, omdat hij financieel afhankelijk is van zijn ouders*

***af-han-ke-lijk van** [bijvoeglijk naamwoord]

iets wat van iets of iemand afhankelijk is, wordt daardoor bepaald ♦ *het is afhankelijk van het weer of ik een jas meeneem* ♦ *de hoogte van de belasting is afhankelijk van het loon*

af-hou-den [hield af, heeft afgehouden] zorgen dat iemand niet dichterbij komt, of dat iets niet gebeurt [iemand houdt iets of iemand af] ♦ *Marianne wil graag komen logeren, maar ik heb het afgehouden*

afk. [afkorting]

afkorting

de **af-keer**

het gevoel dat je iets heel vervelend vindt of helemaal niet wilt ♦ *hij heeft een grote afkeer van de stad met zijn drukke straten*

af-keu-ren [keurde af, heeft afgekeurd]

1 zeggen dat je iets niet goed vindt ⇔ goedkeuren [iemand keurt iets af] ♦ *het parlement keurde zijn voorstel af*

2 niet geschikt vinden voor een bepaalde taak [iemand keurt iemand af] ♦ *de heer Joosten is volledig afgekeurd voor zijn werk*

de **af-keu-ring**

de keer dat je iets of iemand afkeurt* (bet. 1) ♦ *de kiezers toonden hun afkeuring over de plannen door tegen te stemmen*

af-kic-ken [kickte af, is afgekickt] eraan wennen om geen drugs meer te gebruiken [iemand kickt af (van drugs)] ♦ *het was heel moeilijk om af te kicken, maar het is hem gelukt*

af-kij-ken [keek af, heeft afgekeken] **1** leren door naar anderen te kijken [iemand kijkt iets af] ♦ *de kinderen keken het gedrag van hun ouders af*

2 bij een examen de antwoorden van iemand anders proberen te lezen en te gebruiken [iemand kijkt af] ♦ *als je afsijkt, krijg je een nul voor het examen*

af-knap-pen [knapte af, is afgeknap] ineens te moe zijn om nog werk te kunnen verrichten [iemand knapt af] ♦ *na drie maanden heel hard werken knapte*

zij plotseling af

af-knap-pen op [knapte af op, is afgeknap op]

iemand of iets ineens niet meer leuk of interessant vinden [iemand knapt op iemand of iets af] ♦ *ik ben behoorlijk op hem afgeknapd toen ik merkte dat hij loog*

af-koe-len [koelde af, is afgekoeld]

1 kouder worden [iets koelt af] ♦ *kom gauw zitten, anders koelt het eten af* ♦ *in de bergen koelt het 's avonds snel af*

2 wachten tot je minder boos bent [iemand koelt af] ♦ *toen de chef afgekoeld was, zei hij dat het hem speet dat hij zo boos was geweest*

***af-ko-men** [kwam af, is afgekomen] (in België)

op bezoek komen [iemand komt af]

♦ *als je morgen thuis bent, kom ik eens af!*

***af-ko-men op** [kwam af op, is afgekomen op]

komen in de richting van iemand of iets [iemand komt op iemand of iets af] ♦ *ik schrok toen ik al die paarden op mij af zag komen*

***af-ko-men van** [kwam af van, is afgekomen van]

zorgen dat iets er niet meer is = kwijt-raken [iemand komt van iets af] ♦ *hoe kom ik van die pijn in mijn arm af?*

de **af-komst**

de plaats waar je geboren bent of de familie waarin je geboren bent = de afstamming ♦ *hij is van Chinese afkomst* **af-kom-stig** [bijvoeglijk naamwoord] iemand die afkomstig is uit een land of plaats, komt daar vandaan ♦ *het gezin is afkomstig uit Polen*

af-kon-di-gen [kondigde af, heeft afgekondigd]

zeggen dat het gaat gebeuren = bekendmaken [iemand kondigt iets af] ♦ *de werknemers kondigden een staking af*

de **af-koop-som** [afkoopsommen]

geld dat je betaalt om ervoor te zorgen dat iets niet gebeurt ♦ *voor een flinke afkoopsom beloofde de man niet naar de rechter te gaan*

de **af-kor-ting** [afkortingen]

een woord of een aantal woorden die volgens afspraak korter geschreven zijn ♦ *de afkorting EHBO staat voor eerste*